Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

11 ноември 2021 година*

Съдържание

Правна уредба . . . 3

Правна уредба на Съюза . . . 3

Регламент (ЕО) № 1346/2000 . . . 3

Директива 2004/38 . . . 4

Регламент (ЕС) № 492/2011 . . . 4

Правна уредба на Обединеното кралство . . . 5

Правила относно последиците от несъстоятелността за пенсионните права по одобрени пенсионни схеми . . . 5

Правила относно последиците от несъстоятелността за пенсионните права по неодобрени пенсионни схеми . . . 7

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси . . . 8

По преюдициалните въпроси . . . 13

Предварителни бележки . . . 13

По наличието на ограничение на свободата на установяване . . . 15

По наличието на обосновка на ограничението на свободата на установяване . . . 21

По наличието на императивно съображение от общ интерес, годно да обоснове ограничението на свободата на установяване . . . 21

По пропорционалността на ограничението на свободата на установяване . . . 22

По съдебните разноски . . . 24

* Език на производството: английски.

„Преюдициално запитване — Свободно движение на хора — Гражданство на Съюза — Член 21 ДФЕС — Свобода на установяване — Член 49 ДФЕС — Равно третиране — Директива 2004/38/ЕО — Член 24, параграф 1 — Правна уредба на Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия, която за отделянето, поначало пълно и автоматично, от масата на несъстоятелността на пенсионни права по договорна пенсионна схема изисква одобрение за данъчни цели на конкретната договорна пенсионна схема — Налагане на това изискване в производство по несъстоятелност по отношение на гражданин на Съюза, упражнил правото си на свободно движение, за да осъществява за постоянно дейност като самостоятелно заето лице в Обединеното кралство — Пенсионни права, които този гражданин на Съюза черпи от договорна пенсионна схема, учредена и одобрена за данъчни цели в неговата държава членка на произход — Изключване на отделянето от масата на несъстоятелността на тези пенсионни права — Прилагане по отношение на посочените пенсионни права на режим на отделяне от масата на несъстоятелността, който е значително по-неблагоприятен за несъстоятелния“

По дело C-168/20

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (business and property courts, insolvency and companies list) (Висш съд (Англия и Уелс), Търговско отделение (търговски и имуществени спорове, регистър по несъстоятелността и на търговските дружества), Обединено кралство) с акт от 30 март 2020 г., постъпил в Съда на 22 април 2020 г., в рамките на производство по дело

BJ, в качеството на синдик на г-н M,

OV, в качеството на синдик на г-н M,

срещу

г-жа M,

MH,

ILA,

г-н M,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: A. Prechal (докладчик), председател на втори състав, изпълняваща функцията на председател на трети състав, J. Passer, F. Biltgen, L. S. Rossi и N. Wahl, съдии,

генерален адвокат: M. Szpunar,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за BJ и OV, в качеството на синдици на г-н M, от D. J. Rhee, QC, C. Harrison, barrister, и I. Gill, solicitor,

– за г-жа M, MH, ILA и г-н M, от G. Peretz, QC, J. Briggs, barrister, и S. Gilchrist, solicitor,

– за Европейската комисия, от L. Armati, L. Malferrari и M. Wilderspin, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на членове 21 ДФЕС и 49 ДФЕС, както и на Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки, за изменение на Регламент (ЕИО) № 1612/68 и отменяща директиви 64/221/ЕИО, 68/360/ЕИО, 72/194/ЕИО, 73/148/ЕИО, 75/34/ЕИО, 75/35/ЕИО, 90/364/ЕИО, 90/365/ЕИО и 93/96/ЕИО (ОВ L 158, 2004 г., стр. 77; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 56).

2 Запитването е отправено в рамките на спор на BJ и OV в качеството на синдици на г-н M (наричани по-нататък „синдиците“) с г-жа M, MH, ILA и г-н M (наричани по-нататък заедно „г-н M и др.“) по повод искането на синдиците за включване в масата на несъстоятелността на пенсионните права на г-н M, ирландски гражданин, по пенсионна схема, учредена в Ирландия и одобрена съгласно ирландското данъчно право.

Правна уредба

Правна уредба на Съюза

Регламент (ЕО) № 1346/2000

3 Член 3 от Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност (ОВ L 160, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 143), озаглавен „Международна компетентност“, е предвиждал в параграф 1:

„Съдилищата на държавата членка, на чиято територия е разположен центърът на основните интереси на длъжника, са компетентни да образуват производство по несъстоятелност. За дружествата и юридическите лица, седалището според устройствения акт се презюмира за център на основните интереси до доказване на противното“.

4 Съгласно член 4 от този регламент, озаглавен „Приложим закон“:

„1. Ако настоящият регламент не предвижда друго, приложимият закон към производството по несъстоятелност и последиците от него е законът на държавата членка, на чиято територия е образувано производството, наричана по-долу „държава на образуване на производството“.

2. Законът на държавата на образуване на производството определя условията на образуването, провеждането и прекратяването на производството по несъстоятелност. Той определя по-специално:

[…]

б) кои имуществени активи се включват в масата на несъстоятелността и кои имуществени активи са придобити или прехвърлени на длъжника след образуването на производството

[…]“.

5 Регламент № 1346/2000 е отменен и заменен от Регламент (ЕС) 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 година относно производството по несъстоятелност (ОВ L 141, 2015 г., стр. 19). С оглед на момента на настъпване на фактите в главното производство обаче, в него ratione temporis се прилага само Регламент № 1346/2000.

Директива 2004/38

6 Член 24, „Еднакво третиране“, от Директива 2004/38 определя в параграф 1:

„При спазване на конкретните разпоредби, изрично предвидени в Договора и вторичното законодателство, всички граждани на Съюза, които пребивават въз основа на настоящата директива на територията на приемащата държава членка, се ползват с третиране, еднакво с третирането на гражданите на тази държава членка в рамките на обхвата на приложение на Договора. […]“.

Регламент (ЕС) № 492/2011

7 Съображение 1 от Регламент (ЕС) № 492/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 година относно свободното движение на работници в Съюза (ОВ L 141, 2011 г., стр. 1) гласи:

„Регламент (ЕИО) № 1612/68 на Съвета от 15 октомври 1968 г. относно свободното движение на работници в Общността [ОВ L 257, 1968 г., стр. 2; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 11] е бил н[е]колкократно и съществено изменян. С оглед постигане на яснота и рационалност посоченият регламент следва да бъде кодифициран“.

8 Съгласно член 7, параграфи 1 и 2 от Регламент № 492/2011:

„1. Работник, който е гражданин на държава членка, не може поради своето гражданство да бъде третиран на територията на друга държава членка различно от работниците — нейни граждани по отношение на условията за наемане и условията на труд, и по-специално, по отношение на трудовото възнаграждение, уволнението и ако остане безработен — на възстановяването или новото наемане на работа.

2. Той има право на същите социални и данъчни предимства, както работниците местни граждани“.

Правна уредба на Обединеното кралство

Правила относно последиците от несъстоятелността за пенсионните права по одобрени пенсионни схеми

9 Welfare Reform and Pensions Act 1999 (Закон за реформа на социалното осигуряване и за пенсиите от 1999 г., наричан по-нататък „WRPA 1999“), влязъл в сила на 29 май 2000 г., предвижда в член 11:

„Последици от несъстоятелността за пенсионните права: одобрени схеми

(1) Когато след влизането в сила на този член по подадена писмена молба или искане срещу физическо лице се открие производство по несъстоятелност, неговите права по одобрена пенсионна схема се изключват от масата на несъстоятелността.

(2) По смисъла на този член „одобрена пенсионна схема“ означава:
(a) договорна пенсионна схема, регистрирана съгласно член 153 от Закона за бюджета за 2004 г. (Finance Act 2004);

[…]
(h) пенсионни схеми от всякакъв вид, които могат да бъдат предвидени в издавани от министъра наредби;

[…]“.

10 При одобрените пенсионни схеми съгласно член 15 от WRPA 1999 синдикът може да поиска по съдебен ред връщането на пенсионни осигурителни вноски, считани за „прекомерни“.

11 Occupational and Personal Pension Schemes (Bankruptcy) (n° 2) (Regulations) 2002 (Наредба за професионалните и частните пенсионни схеми (несъстоятелност) (№ 2) от 2002 г.) (наричана по-нататък „Наредба 2/2002“) предвижда в член 2, параграф 1, буква c):

„Предвидени пенсионни схеми

(1) Схемите, предвидени за целите на член 11, параграф 2, буква h) от [WRPA 1999] (пенсионни схеми, които са „одобрени пенсионни схеми“), са тези […]

[…]

c) за които се прилага член 308A от [Income Tax (Earnings and Pensions) Act 2003] (Закон за данъка върху доходите (възнаграждения и пенсии) от 2003 г.) (изключване на вноските по чуждестранни договорни пенсионни схеми);

[…]“.

12 Член 308A от Income Tax (Earnings and Pensions) Act 2003 (Закон за данъка върху доходите (възнаграждения и пенсии) от 2003 г., наричан по-нататък „ITEPA“) гласи:

„Освобождаване на осигурителните вноски в чуждестранни договорни пенсионни схеми

(1) Работодателят не дължи данък върху доходите за възнаграждения, когато прави осигурителни вноски в квалифицирана чуждестранна договорна пенсионна схема за работник мигрант, осигурен по договорната пенсионна схема.

(2) В параграф (1)

„квалифицирана чуждестранна договорна пенсионна схема“ и

„осигурен работник мигрант“

имат същото значение както в приложение 33 към Закона за бюджета за 2004 г. (чуждестранни договорни пенсионни схеми: освобождаване на осигурен мигрант)“.

13 Понятието „чуждестранна договорна пенсионна схема“ (overseas pension scheme) по смисъла на член 308A от ITEPA е дефинирано в член 150, параграф 7 от Закона за бюджета за 2004 г. по следния начин:

„[…] „чуждестранната договорна пенсионна схема“ се определя като договорна пенсионна схема (различна от регистрирана договорна пенсионна схема), която

(a) е учредена в държава или територия извън Обединеното кралство и

(b) отговаря на всички условия, определени за целите на настоящия дял с наредба, приета от данъчните органи (Board of Inland Revenue)“.

14 Pension Schemes (Categories of Country and Requirements for Overseas Pension Schemes and Recognised Overseas Pension Schemes) Regulations 2006 (Наредба за договорните пенсионни схеми (категоризация на държавите и изисквания за чуждестранните договорни пенсионни схеми и признатите чуждестранни договорни пенсионни схеми) предвижда, че условията, упоменати в член 150, параграф 7, буква b) от Закона за бюджета за 2004 г., са изпълнени, ако по-специално въпросната схема е договорна професионална пенсионна схема, ако в държавата или територията, в която е учредена, съществува орган, който контролира договорните професионалните пенсионни схеми и въпросната схема, и ако схемата е призната за данъчни цели.

15 За да може да се признае за „квалифицирана чуждестранна договорна пенсионна схема“ (qualifying overseas pension scheme) по смисъла на член 308A от ITEPA и съответно да попадне в приложното поле на член 11 от WRPA 1999, чуждестранната договорна пенсионна схема трябва да отговаря на условията по точка 5 от приложение 33 към Закона за бюджета за 2004 г., чийто параграф 1 гласи:

„За целите на това приложение чуждестранната договорна пенсионна схема представлява квалифицирана чуждестранна договорна пенсионна схема, ако:

(a) управляващият схемата орган е уведомил данъчните органи, че това е чуждестранна договорна пенсионна схема, и е представил съответните изисквани от данъчните органи доказателства за това;

(b) управляващият схемата орган е поел задължението да уведоми данъчните органи, ако схемата престане да бъде чуждестранна договорна пенсионна схема;

(c) управляващият схемата орган е поел задължението пред данъчните органи да спазва всички наложени му изисквания за предоставяне на информация относно изплащането на правата […]

[…]“.

Правила относно последиците от несъстоятелността за пенсионните права по неодобрени пенсионни схеми

16 Член 12 от WRPA 1999 предвижда:

„Последици от несъстоятелността за пенсионните права: неодобрени схеми

(1) Министърът може да издава наредби, с които пряко или непряко да предвиди, че в случай на откриване на производство по несъстоятелност по отношение на физическо лице неговите пенсионни права по неодобрена договорна пенсионна схема ще бъдат изключени от неговото имущество […]

(2) Наредбите на основание на настоящия член могат да предвиждат по-конкретно
(a) отделяне на правата, произтичащи от неодобрена пенсионна схема, от имуществото на физическо лице
(i) с определение, постановено по негово искане от определен за целта съд или
(ii) в съответствие със спогодба, отговаряща на установените изисквания, сключена между него и синдика;
(b) възможност съдът да основе решението си, закрепено с такова определение, на
(i) потребностите, които лицето и неговото семейство могат да имат в бъдеще; и
(ii) вероятността то да получава плащания (пенсионни или не) в рамките на правата си по други пенсионни схеми и (в такъв случай) до каква степен се установява, че тези плащания са достатъчни за посрещането на такива потребности; […]“.

17 В съответствие с член 12, параграф 2 от WRPA 1999 членове 4—6 от Наредба 2/2002 позволяват на несъстоятелния да иска от съда, пред който е открито производството по несъстоятелност, да отдели изцяло или отчасти правата, които черпи от неодобрена

пенсионна схема, от масата на несъстоятелността, при отчитане на потребностите, които той и семейството му могат да имат в бъдеще, или да постигне със синдика си отговаряща на изискванията спогодба със сходни последици.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

18 Преди откриването на производството по несъстоятелност по отношение на г-н M, той извършва дейност като строителен предприемач най-вече, ако не и изключително в Ирландия, посредством MMC, дружество по ирландското право.

19 През 2002 г. срещу заплащане на еднократна премия в размер на 6 161 256 EUR от г-н M дружеството учредява договорна професионална пенсионна схема под формата на застраховка, сключена с ILA и уредена съгласно ирландския закон, по силата на която при пенсионирането на г-н M или по-ранната му смърт ще бъдат изплатени обезщетения.

20 На 16 юли 2009 г. г-н M и г-жа M учредяват S Industries, дружество по ирландското право, на което до 14 април 2012 г. г-н M е управител, а в периода от 1 декември 2009 г. до 31 януари 2011 г. и негов служител.

21 С официален акт от 31 август 2009 г. S Industries учредява договорна пенсионна схема съгласно ирландския закон за осигуряване на персонала на дружеството, но по която реално се осигуряват само г-н M, г-жа M и синът им RM (наричана по-нататък „разглежданата в главното производство договорна пенсионна схема“).

22 Схемата е специално създадена така, че да може да бъде одобрена като схема за пенсионни обезщетения в съответствие с ирландската данъчна уредба.

23 С писмо от 28 октомври 2009 г. ирландските данъчни органи уведомяват MH, че схемата е одобрена като схема за пенсионни обезщетения по смисъла на ирландското данъчно законодателство, считано от 30 август 2009 г.

24 С цесия от 7 декември 2009 г. MMC прехвърля застраховката, сключена с ILA, на MH, г-н M и г-жа M като управители на разглежданата в главното производство договорна пенсионна схема, за да се осигури по схемата подходяща пенсия на г-н M предвид сключената застраховка. С това застраховката става част от разглежданата в главното производство договорна пенсионна схема.

25 През ноември 2010 г., след краха на ирландския пазар на недвижими имоти, по искане на National Asset Management Agency (Национална агенция за управление на активи, Ирландия), която е придобила задълженията на MMC към Националната банка на Ирландия, в Ирландия започва ликвидация на MMC.

26 От февруари 2011 г. г-н M живее, но не постоянно в Лондон (Обединено кралство). От юли 2011 г. г-н M и г-жа M се местят за постоянно в Лондон.

27 През периода до 31 август 2011 г. управителите на разглежданата в главното производство договорна пенсионна схема осъществяват няколко плащания на г-н M, който през 2010 г. е навършил 60 години. По схемата няма постъпили вноски от името на г-н M или на г-жа M след преместването им в Обединеното кралство.

28 Към момента на преместването си в Обединеното кралство г-н M има значителни по размер лични задължения, по-специално към Националната агенция за управление на активи, като общият размер на вземанията към неговото имущество според синдиците е надвишавал 1 милиард евро.

29 С акт от 26 юли 2011 г. г-н M е освободен от длъжността управител на разглежданата в главното производство договорна пенсионна схема, като управители по нея остават само MH и г-жа M.

30 През август 2011 г. г-н M наема служебни помещения в Лондон, за да осъществява консултантска дейност по сделки и инвестиции в недвижими имоти в Обединеното кралство.

31 С писмо от 26 март 2012 г. данъчният консултант на г-н M уведомява ирландските данъчни органи, че последният вече живее в Лондон, и представя на данъчните органи на Обединеното кралство справка-декларация по ДДС от името на г-н M за периода до 31 юли 2012 г., както и декларация за доходите му за периода до 5 април 2012 г.

32 На 13 април 2012 г. S Industries е регистрирано съгласно законодателството на Обединеното кралство, а именно съгласно Companies Act 2006 (Закон на Обединеното кралство за търговските дружества от 2006 г.) като чуждестранно дружество с място на стопанска дейност в Обединеното кралство. От искането за регистрация на дружеството е видно, че мястото на стопанска дейност е открито на 1 декември 2011 г., седалището му е Лондон, г-н M е негов управител и г-жа M — негов управител и секретар на дружеството.

33 На 2 ноември 2012 г. е открито производство по несъстоятелност по отношение на г-н M пред High Court of Justice (England & Wales) (Висш съд (Англия и Уелс), Обединено кралство) по негово искане от същия ден.

34 На 1 ноември 2018 г. синдиците отправят до запитващата юрисдикция искане за присъединяване към масата на несъстоятелността на правата по застраховката, включена в разглежданата в главното производство договорна пенсионна схема. Според синдиците към 19 август 2020 г. застраховката била на стойност 8 462 870,24 EUR, която г-н M оспорва.

35 В своя защита г-н M и др. сочат, че правото на Съюза, и по-конкретно членове 21, 45 и 49 ДФЕС, член 24 от Директива 2004/38, както и член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011, изисква всички права, произтичащи от разглежданата в главното производство договорна пенсионна схема, да се отделят от масата на несъстоятелността, тъй като представляват права, произтичащи от одобрена пенсионна схема, посочени в член 11 от WRPA 1999. При условията на евентуалност те искат запитващата юрисдикция да разпореди отделянето на посочените права от масата на несъстоятелността на основание член 12 от WRPA 1999.

36 Запитващата юрисдикция отбелязва, най-напред, що се отнася до правната уредба на Обединеното кралство, приложима в главното производство, че безспорно разглежданата в това производство договорна пенсионна схема не е регистрирана от данъчните органи в Обединеното кралство на основание член 153 от Закона за бюджета за 2004 г. и следователно не е одобрена пенсионна схема съгласно член 11, параграф 2, буква а) от WRPA 1999, правата по която се отделят от масата на несъстоятелността съгласно споменатия член 11, параграф 1.

37 Посочената юрисдикция посочва също, че целта на членове 11—16 от WRPA 1999 е уредба на пенсионните права и предоставяне на свързаното с тях данъчно облекчение с цел осигуряване на финансова подкрепа на физическите лица в рамките на бъдещото им пенсиониране, а не с цел защита на финансовите интереси на кредиторите при несъстоятелност на физическите лица преди пенсионирането им, както и че освен в случай на т.нар. „прекомерни“ вноски, посочените права се отделят от масата на несъстоятелността.

38 Прилагането на член 11 от WRPA 1999 поначало се ограничавало до одобрените за данъчни цели схеми, тъй като тяхна особеност е, че плащанията, които могат да се получават по тях, са ограничени.

39 За сметка на това, плащанията, които могат да се получават по неодобрени схеми съгласно член 12 от WRPA 1999, не са ограничени, което според запитващата юрисдикция може да обясни защо те се отделят не изцяло от масата на несъстоятелността, а само до основателните потребности на несъстоятелния и неговото семейство и със съгласието на синдиците или на съда, който разполага с изключително право на преценка в това отношение.

40 Регистрирането на основание член 153 от Закона за бюджета за 2004 г. на чуждестранна договорна пенсионна схема като разглежданата в главното производство, водещо до отделяне от масата на несъстоятелността на правата по схемата съгласно член 11, параграф 1 от WRPA 1999, по принцип е възможно. То поражда данъчни облекчения, например освобождаване от облагане на вноските по схемата, както и на доходите от капиталовата печалба по нея, но е свързано и с неудобства, например по-конкретно ограничаване на плащанията, които могат да се правят от схемата, без да са свързани с данъчни задължения.

41 Поради това тази регистрация не е само формалност, а действие със сериозни последици.

42 Също е ясно, че гражданите на държави — членки на Европейския съюз, в по-голяма степен, отколкото гражданите на Обединеното кралство могат да са придобили пенсионни права по схеми, които не са регистрирани по член 153 от Закона за бюджета за 2004 г.

43 В тази връзка запитващата юрисдикция счита, че управителите на договорна пенсионна схема, учредена в съответствие с изискванията за одобрение съгласно ирландското данъчно законодателство, каквато е разглежданата в главното производство договорна пенсионна схема, биха могли да не искат непременно тази схема да отговаря и на изискванията за одобрение съгласно данъчното законодателство на Обединеното кралство.

44 В допълнение запитващата юрисдикция счита, че след като отговаря на условията съгласно Наредбата от 2006 г., упомената в точка 14 от настоящото решение, договорната пенсионна схема, ако е договорна професионалната пенсионна схема под контрола на орган, установен в държавата или територията, в която е учредена, може да се квалифицира като „чуждестранна договорна пенсионна схема“ по смисъла на член 150, параграф 7 от Закона за бюджета за 2004 г.

45 Въпреки това в отсъствието на необходимите действия от страна на управителите на съответната договорна пенсионна схема за привеждането ѝ в съответствие с условията по точка 5.1 от приложение 33 към Закона за бюджета за 2004 г., свързани по-специално със

съобщаването на схемата на данъчните органи в Обединеното кралство, с доказване пред тях, че е налице договорна пенсионна схема, и с поемане на задължение за спазването на определени изисквания за предоставяне на информация на посочените органи, въпросната схема не може да се счита за „квалифицирана договорна пенсионна схема“ по смисъла на член 308A от ITEPA, поради което правата по нея няма да могат да се отделят от масата на несъстоятелността съгласно член 11, параграф 1 от WRPA 1999.

46 Действително, макар да не е трудно посочените условия да се изпълнят и на практика да не се съпътстват от особено сложни изисквания, поначало у управителите на договорни пенсионни схеми е налице слаб интерес да предприемат необходимите действия, за да може съответната схема да стане „квалифицирана договорна пенсионна схема“ по смисъла на член 308A от ITEPA.

47 Положението би било по-различно само в случай, какъвто обаче разглежданият в главното производство не е, при който се предвижда плащане на вноски по схемата от или за сметка на осигурените лица, които са се установили в Обединеното кралство.

48 Запитващата юрисдикция счита също, че ако разглежданата в главното производство договорна пенсионна схема може да се окачестви като „неодобрена договорна пенсионна схема“ по смисъла на член 12 от WRPA 1999, разпоредбите, уреждащи отделянето от масата на несъстоятелността на правата по такава схема, са по-неблагоприятни от гледна точка на несъстоятелния, тъй като предвиждат режим, който в по-малка степен защитава неговите пенсионни права, отколкото предвиденият в член 11 от WRPA 1999 за одобрените договорни пенсионни схеми.

49 На следващо място, що се отнася до анализа на разглежданото в главното производство положение от гледна точка на правото на Съюза, запитващата юрисдикция счита, че основният въпрос е дали националноправните разпоредби относно отделянето на пенсионните права от масата на несъстоятелността могат да окажат някакво въздействие върху правото на установяване, или на друго основание попадат под действието на член 49 ДФЕС.

50 Посочената юрисдикция отбелязва, че г-н M и др. поддържат в тази връзка, че не се налага нито доказване, че споменатите националноправни разпоредби могат да имат възпиращо въздействие по отношение на свободата на установяване, нито съпоставяне на положението на работника мигрант в приемащата държава членка и в държавата членка на произход.

51 Вместо това е важно да се съпостави положението на работника мигрант в приемащата държава членка с положението на нейните граждани. Изключването на пенсионните права от масата на несъстоятелността на лице, упражнило правото си на свободно движение, представлява „социално предимство“, гарантирано от член 49 ДФЕС във връзка с член 24 от Директива 2004/38.

52 За сметка на това пред запитващата юрисдикция синдиците изтъкват, че разглежданите националноправни разпоредби, и конкретно член 11 от WRPA 1999, дори разглеждани сами по себе си, не са пречка пред правото на установяване на г-н M. В действителност те очевидно не са го възпрели да упражни това свое право. Също не било доказано, че посочените разпоредби като цяло са по-неблагоприятни от съответните разпоредби на ирландското право. По отношение на член 24 от Директива 2004/38 следвало да се държи

сметка, във връзка с прилагането на член 21 ДФЕС, доколкото липсва хармонизация на равнището на правото на Съюза, за различията в националните законодателства в областта на несъстоятелността.

53 Накрая, запитващата юрисдикция отбелязва, че достига до неокончателния извод, че въздействието на несъстоятелността върху пенсионните права, натрупани в държавата членка на произход от лице, упражняващо право на установяване като самостоятелно заето в друга държава членка, преди в нея да бъде открито производство по несъстоятелност срещу него, има достатъчно тясна връзка с упражняването на това право, за да попадне под действието на член 49 ДФЕС.

54 Същата юрисдикция счита, че правните норми на Обединеното кралство относно отделянето на пенсионните права от масата на несъстоятелността, съгласно които цялостната защита, предвидена в член 11 от WRPA 1999, може да ползва само лицата, които черпят права от одобрени пенсионни схеми, макар и не изрично установени с оглед на гражданството, могат да засягат значително по-голям дял граждани на държави членки, упражняващи право на установяване в Обединеното кралство, отколкото граждани на Обединеното кралство, и поради това водят до дискриминация при ползването на социално предимство, която е забранена по силата на член 49 ДФЕС и член 24 от Директива 2004/38.

55 В допълнение, запитващата юрисдикция смята, че ако в отговор на нейните въпроси Съдът констатира такава дискриминация, същата може да се избегне чрез тълкуване в съответствие с правото на Съюза на член 11 от WRPA 1999 чрез разпростиране на тази разпоредба по отношение на договорна пенсионна схема, одобрена или регистрирана от данъчните органи на друга държава членка, при положение също че това тълкуване би било в съответствие с целта, преследвана от посочените разпоредби, а именно да се осигури пълна защита на пенсионните права в случай на несъстоятелност само когато произтичат от схеми, одобрени, регистрирани или признати от компетентните данъчни органи в държавата членка, в която са били учредени.

56 При това положение High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (business and property courts, insolvency and companies list) (Висш съд (Англия и Уелс), Търговско отделение (търговски и имуществени спорове, регистър по несъстоятелността и на търговските дружества), Обединено кралство) решава да спре производството и да постави следните преюдициални въпроси на вниманието на Съда:

„1) Когато гражданин на държава членка е упражнил правата си съгласно членове 21 ДФЕС и 49 ДФЕС и [Директива 2004/38], като се е преместил или установил в Обединеното кралство, съвместимо ли е с тези разпоредби правилото на член 11 от WRPA 1999, което изключва от масата на несъстоятелността пенсионни права по договорна пенсионна схема, включително по установена и данъчно одобрена в друга държава членка схема, в зависимост от това дали договорната пенсионна схема към момента на откриване на производството по несъстоятелност е регистрирана съгласно член 153 от [Закона за бюджета за 2004 г.], или е предвидена в член 2 от [Наредба 2/2002] и по този начин е данъчно одобрена в Обединеното кралство?

2) За отговора на [този] въпрос релевантно или необходимо ли е:
   а) да се определи дали физическото лице се е преместило в Обединеното кралство главно за да поиска да бъде обявено в несъстоятелност там?

б) да се вземе предвид: i) защитата, която може да е предоставена на несъстоятелния по отношение на неодобрени договорни пенсионни схеми съгласно член 12 от WRPA 1999, и ii) възможността синдиците да събират суми във връзка с одобрени пенсионни схеми?

в) да се вземат предвид изискванията, приложими за договорните пенсионни схеми, регистрирани и данъчно одобрени в Обединеното кралство?“.

По преюдициалните въпроси

Предварителни бележки

57 Преди всичко следва да се отбележи, на първо място, че както сочи и запитващата юрисдикция, Съдът продължава да е компетентен по силата на член 86, параграф 2 от Споразумението за оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия (ЕОАЕ) (ОВ L 29, 2020 г., стр. 7, наричано по-нататък „споразумението за оттегляне“) да се произнесе преюдициално по настоящото запитване, тъй като е отправено преди края на преходния период, който изтича на 31 декември 2020 г.

58 Освен това, тъй като безспорно г-н M е гражданин на Съюза поради ирландското си гражданство, който е упражнил правото си на пребиваване в Обединеното кралство в съответствие с правото на Съюза преди края на споменатия преходен период и продължава да пребивава там след изтичането му, по силата на член 10, параграф 1, буква а) от споразумението за оттегляне той следва да се ползва от защитата, предоставена от това споразумение.

59 Така, съгласно член 25, параграф 1 от споразумението за оттегляне г-н M, в качеството на самостоятелно заето лице, в своята „приемаща държава“, а именно Обединеното кралство, при спазване на ограниченията, предвидени в членове 51 и 52 ДФЕС, които са ирелевантни в рамките на главното производство, разполага с правата, гарантирани от член 49 ДФЕС, сред които „правото на достъп до и упражняване на дейност като самостоятелно заето лице“.

60 На второ място, тъй като запитващата юрисдикция иска отговор на поставените от нея въпроси с оглед на членове 21 и 49 ДФЕС, както и на член 24, параграф 1 от Директива 2004/38, следва да се определи кои от тези разпоредби са приложими в случай като разглежданията в главното производство.

61 Съгласно постоянната съдебна практика, член 21, параграф 1 ДФЕС, който формулира по общ начин правото на всеки гражданин на Съюза свободно да се движи и да пребивава на територията на държавите членки, намира специфичен израз в член 45 ДФЕС, уреждащ свободното движение на работници, в член 49 ДФЕС, уреждащ свободата на установяване, и в член 56 ДФЕС, уреждащ свободното предоставяне на услуги. Следователно, ако делото по главното производство попада под действието на член 45 ДФЕС, на член 49 ДФЕС или на член 56 ДФЕС, то не е необходимо Съдът да се произнася по тълкуването на член 21 ДФЕС (вж. в този смисъл по-специално решения от 11 септември 2007 г., Schwarz и Gootjes-Schwarz, C-76/05, EU:C:2007:492, т. 34 и от 11 септември 2007 г., Комисия/Германия, C-318/05, EU:C:2007:495, т. 35 и цитираната съдебна практика).

62 Освен това, в съответствие с не по-малко постоянна съдебна практика, свободата на гражданите на една държава членка да се установяват на територията на друга държава членка, включва възможността да започват и упражняват дейност като самостоятелно заети лица (решения от 21 февруари 2006 г., Ritter-Coulais, C-152/03, EU:C:2006:123, т. 19 и от 14 март 2019 г., Jacob и Lennertz, C-174/18, EU:C:2019:205, т. 21 и цитираната съдебна практика).

63 Гражданите на държавите членки разполагат в частност с произтичащо пряко от Договора за функционирането на ЕС право да напускат своята държава на произход, за да отидат на територията на друга държава членка, както и да пребивават там с цел упражняване на икономическа дейност (решение от 1 април 2008 г., Правителство на Френската общност и Валонско правителство, C-212/06, EU:C:2008:178, т. 44).

64 С оглед на посочените принципи следва да се констатира, че делото, предмет на главното производство, попада безспорно под действието на член 49 ДФЕС.

65 Действително, безспорно е, че преди да бъде открито производството във връзка с неговата несъстоятелност в Обединеното кралство, г-н M е напуснал Ирландия, където е упражнявал икономическа дейност като самостоятелно заето лице главно, ако не и изключително на ирландския пазар, за да се установи за постоянно в Обединеното кралство, където да упражнява същата дейност на пазара на тази държава.

66 Освен това предмет на главното производство са пенсионни права, които г-н M черпи по договорна пенсионна схема и които произтичат от дейност, осъществявана от него като самостоятелно заето лице в неговата държава членка на произход, преди да се е установил в приемащата държава членка (вж. по аналогия решение от 14 март 2019 г., Jacob и Lennertz, C-174/18, EU:C:2019:205, т. 22).

67 От това следва, че член 49 ДФЕС е очевидно приложим по отношение на факти като разглежданите в главното производство, поради което в съответствие със съдебната практика, цитирана в точка 61 от настоящото решение, не се налага Съдът да се произнася относно тълкуването на член 21 ДФЕС.

68 Същото се отнася за член 24, параграф 1 от Директива 2004/38, който отразява член 18 ДФЕС, като закрепва общия принцип на недопускане на дискриминация на основание гражданство, приложим за всеки гражданин на Съюза, който пребивава на територията на приемащата държава членка въз основа на тази директива.

69 Действително, след като член 24, параграф 1 от Директива 2004/38 се прилага, видно от текста му, само „[п]ри спазване на конкретните разпоредби, изрично предвидени в Договора и вторичното законодателство“, тази разпоредба не намира самостоятелно приложение, ако съществува специално правило за недопускане на дискриминация, предвидено в Договора за функционирането на ЕС, което да е приложимо в съответния случай (вж. в този смисъл решение от 6 октомври 2020 г., Jobcenter Krefeld, C-181/19, EU:C:2020:794, т. 78 и цитираната съдебна практика).

70 Впрочем от съдебната практика следва, че принципът на недопускане на дискриминация на основание гражданство се прилага с нарочно правило, по-специално в областта на свободното движение на работници посредством член 45 ДФЕС, в областта на свободата на установяване с член 49 ДФЕС и в тази на свободното предоставяне на услуги

посредством членове 56—62 ДФЕС (вж. в този смисъл решения от 24 май 2011 г., Комисия/Люксембург, C-51/08, EU:C:2011:336, т. 80 и от 18 юни 2019 г., Австрия/Германия, C-591/17, EU:C:2019:504, т. 40 и цитираната съдебна практика).

71 Тъй като разглежданото в главното производство положение ясно попада под действието на принципа на недопускане на дискриминация на основание гражданство, приложен в областта на свободата на установяване с нарочното правило, съдържащо се в член 49 ДФЕС, не се налага Съдът да се произнася относно тълкуването на член 24, параграф 1 от Директива 2004/38,

72 Следователно преюдициалните въпроси трябва да се разгледат само в светлината на член 49 ДФЕС.

73 Поради това следва да се приеме, че с двата си въпроса, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали член 49 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна норма на държава членка, която за отделянето, поначало пълно и автоматично, от масата на несъстоятелността на пенсионни права по договорна пенсионна схема изисква в момента на откриване на производството по несъстоятелност съответната схема да е била одобрена за данъчни цели в тази държава, когато това изискване се налага в случай, че гражданин на Съюза, който преди откриването на производството във връзка с неговата несъстоятелност е упражнил правото си на свободно движение, като се е установил за постоянно в същата тази държава, за да упражнява в нея икономическа дейност като самостоятелно заето лице, черпи пенсионни права от договорна пенсионна схема, учредена и одобрена за данъчни цели в неговата държава членка на произход.

По наличието на ограничение на свободата на установяване

74 Най-напред следва да се припомни, видно от акта за преюдициално запитване, че делото в главното производство засяга ирландския гражданин г-н M, по отношение на когото е открито производство по несъстоятелност в Обединеното кралство в съответствие с член 3 от Регламент № 1346/2000, тъй като се е преместил и е установил там центъра на основните си интереси вследствие на промяната в мястото на установяване на неговата дейност в сектора на недвижимите имоти преди откриването на производство по несъстоятелност в Обединеното кралство.

75 В тази връзка следва да се подчертае, че макар съгласно правилото относно приложимия закон, предвидено в член 4 от Регламент № 1346/2000, член 11 от WRPA 1999 да се очертава като правило в рамките на lex fori concursus, това съвсем не означава, че тази разпоредба не би подлежала на контрол за съответствие с основните свободи, гарантирани от Договора за функционирането на ЕС.

76 Действително, макара материалноправната уредба на несъстоятелността, която не е била предмет на хармонизация в правото на Съюза, и до днес до голяма степен да остава в компетентността на държавите членки, те все пак са задължени да упражняват тази компетентност при зачитане на правото на Съюза, включително на основните свободи, гарантирани от Договора за функционирането на ЕС.

77 Както посочва запитващата юрисдикция, правните норми в Обединеното кралство в областта на несъстоятелността, уреждащи активите, които са част от масата на несъстоятелността, предвиждат основно два вида защита на пенсионните права на несъстоятелния.

78 Първият вид защита, която г-н M и др. наричат „златна защита“, предвидена в член 11 от WRPA 1999 за правата по „одобрени пенсионни схеми“, част от които са договорните пенсионни схеми, регистрирани на основание член 153 от Закона за бюджета за 2004 г., и „квалифицираните чуждестранни договорни пенсионни схеми“ по смисъла на член 308A от ITEPA, е пълна, тъй като по принцип всички пенсионни права се отделят от масата на несъстоятелността, и автоматична, тъй като несъстоятелният има право на такова отделяне, ако са изпълнени условията съгласно данъчната уредба във връзка със съответната схема, макар че в рамките на защитата, предвидена по член 11 от WRPA 1999, от една страна, синдиците могат да съберат т.нар. „прекомерни“ вноски, които се включват в масата на несъстоятелността, и от друга страна, плащанията, които управителят на схемата може да извършва, без те да пораждат данъчно задължение, са ограничени.

79 За сметка на това вторият вид защита, която г-н M и др. наричат „бронзова защита“, предвидена в член 12 от WRPA 1999 за правата по „неодобрени пенсионни схеми“, е частична, тъй като пенсионните права се отделят от масата на несъстоятелността само до размера на бъдещите потребности на несъстоятелния и неговото семейство, и дискреционна, тъй като несъстоятелният трябва да поиска това отделяне, а синдикът или, с определение за отделяне, съдът, който разполага с изключително право на преценка в тази връзка, трябва да го предостави.

80 По въпроса дали в положение като това по главното производство член 11 от WRPA 1999, който отказва отделянето на пенсионните права от масата на несъстоятелността, предвидено в тази разпоредба, съдържа ограничение на свободата на установяване, закрепена в член 49 ДФЕС, следва да се отбележи, че тази разпоредба осигурява национално третиране на гражданите на държава членка, желаещи да упражняват дейност като самостоятелно заети лица в друга държава членка, и забранява всякаква дискриминация на основание гражданство, препятстваща достъпа до такава дейност или нейното упражняване. В този смисъл се забранява всякакво смущаване на дейностите на самостоятелно заети лица, упражнявани от граждани на други държави членки, изразяващо се в различно третиране на гражданите на другите държави членки в сравнение с гражданите на съответната държава членка, предвидено в законова, подзаконова или административна разпоредба на държава членка или произтичащо от прилагането на такава разпоредба или от административни практики (вж. в този смисъл решение от 8 юни 1999 г., Meeusen, C-337/97, EU:C:1999:284, т. 27).

81 В тази връзка следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика правилото за равно третиране, съдържащо се както в член 45 ДФЕС, така и в член 7 от Регламент № 492/2011, забранява не само явната дискриминация, основана на гражданството, но и всички прикрити форми на дискриминация, които чрез прилагане на други разграничителни критерии фактически водят до същия резултат (решение от 10 октомври 2019 г., Krah, C-703/17, EU:C:2019:850, т. 23 и цитираната съдебна практика).

82 В тази насока Съдът е уточнил, че освен ако е обективно оправдана и пропорционална на преследваната цел, разпоредба от националното право, приложима по отношение на всички работници без оглед на гражданството им, трябва да се счита за непряко

дискриминационна, когато поради самото си естество може да засегне в по-голяма степен работниците, граждани на други държави членки, отколкото работниците местни граждани, и следователно може да постави по-специално първата категория в по-неблагоприятно положение (решение от 10 октомври 2019 г., Krah, C-703/17, EU:C:2019:850, т. 24 и цитираната съдена практика).

83 За да може дадена национална разпоредба да бъде квалифицирана като непряко дискриминационна, не е необходимо тя да поставя в по-благоприятно положение всички граждани на съответната държава или в по-неблагоприятно положение единствено гражданите на другите държави членки, а не гражданите на съответната държава (решение от 5 декември 2013 г., Zentralbetriebsrat der gemeinnützigen Salzburger Landeskliniken, C-514/12, EU:C:2013:799, т. 27).

84 Във връзка с това също не е необходимо да се установи, че въпросната национална разпоредба засяга на практика значително по-голяма част от работниците мигранти. Достатъчно е да се заключи, че тази разпоредба може да предизвика такъв резултат (решение от 18 декември 2014 г., Larcher, C-523/13, EU:C:2014:2458, т. 33; вж. също в този смисъл решение от 2 април 2020 г., PF и др., C-830/18, EU:C:2020:275, т. 31 и 32).

85 Макар принципите, закрепени в съдебната практика, припомнена в точки 80—84 от настоящото решение, около която се съсредоточават доводите на г-н M и която по същество запитващата юрисдикция счита за релевантна за целите на неокончателните си изводи в главното производство, действително да се развиват на основата по-специално на решение от 23 май 1996 г., O'Flynn (C-237/94, EU:C:1996:206, т. 21), в специфичните рамки на правилото за равно третиране, закрепено както в член 45 ДФЕС, така и в член 7 от Регламент № 492/2011, те се прилагат не само за работниците мигранти, а се прилагат съответно и в рамките на член 49 ДФЕС за самостоятелно заетите работници мигранти като г-н M (вж. в този смисъл решение от 14 март 2019 г., Jacob и Lennertz, C-174/18, EU:C:2019:205, т. 23).

86 Действително, съгласно постоянната практика на Съда съвкупността от разпоредбите на Договора, уреждащи свободното движение на хора, цели да улесни гражданите на държавите членки при упражняването на всякакъв вид професионална дейност на територията на Съюза и не допуска мерки, които биха могли да поставят тези граждани в неблагоприятно положение, ако желаят да упражняват икономическа дейност на територията на друга държава членка (решения от 21 февруари 2006 г., Ritter-Coulais, C-152/03, EU:C:2006:123, т. 33 и от 1 април 2008 г., Правителство на Френската общност и Валонско правителство, C-212/06, EU:C:2008:178, т. 44 и цитираната съдебна практика).

87 С оглед на принципите, закрепени в съдебната практика, припомнена в точки 80—84 от настоящото решение, следва да се констатира, по същество по подобие на запитващата юрисдикция, че макар и еднакво приложимо за работниците мигранти и работниците от страната, изключването на приложимостта на член 11 от WRPA 1999, поради самото естество на тази разпоредба, и по-специално поради това че тя не позволява да се поиска одобряването на чуждестранна договорна пенсионна схема след откриване на производство по несъстоятелност, което следва да се потвърди от запитващата юрисдикция, на практика може да засегне съществено по-голям дял работници мигранти, отколкото работници от страната и следователно крие опасност да постави в

неблагоприятно положение по-конкретно първите, поради което следва да се счита, че въпросната национална разпоредба е непряко дискриминационна, освен ако е обективно обоснована и съразмерна с преследваната от нея цел.

88 Действително, както посочва запитващата юрисдикция, самостоятелно заетите лица от страната поначало се ползват от защитата по член 11 от WRPA 1999, що се отнася до пенсионните си права по договорни пенсионни схеми, учредени и натрупани в Обединеното кралство, тъй като най-често предвид данъчните предимства, произтичащи от тях съгласно данъчната уредба в Обединеното кралство, тези схеми се регистрират на основание член 153 от Закона за бюджета за 2004 г. и следователно се одобряват за данъчни цели в тази държава.

89 За сметка на това самостоятелно заетите работници мигранти в повечето случаи разполагат с пенсионни права по договорни пенсионни схеми, учредени и одобрени за данъчни цели в държавата си членка на произход или в друга държава членка, в която са упражнявали икономическа дейност, но които обикновено не са одобрени за данъчни цели в Обединеното кралство, поради което предвид, също така, на невъзможността да се подаде искане за одобряване на тези схеми след откриването на производство по несъстоятелност, което запитващата юрисдикция следва да потвърди, пенсионните права по тези схеми най-често ще се ползват само от защитата, предвидена в член 12 от WRPA 1999 за неодобрените пенсионни схеми, а тя е значително по-ограничена.

90 Според запитващата юрисдикция управителите на такива чуждестранни договорни пенсионни схеми поначало не предприемат необходимите действия, макар само по себе си изпълнението на същите да не поражда затруднения, за одобряване на посочените схеми и в Обединеното кралство за обслужване на индивидуалните потребности на някои от осигурените по тях лица чрез регистрация на съответната схема на основание член 153 от Закона за бюджета за 2004 г. или удовлетворяване на изискванията за „квалифицирана чуждестранна договорна пенсионна схема“ по смисъла на член 308A от ITEPA.

91 Запитващата юрисдикция посочва обаче, че регистрацията по член 153 от Закона за бюджета за 2004 г. на чуждестранни договорни пенсионни схеми като разглежданата в главното производство по принцип е възможна, но съставлява действие със значителен ефект, тъй като би довело до някои неблагоприятни последици, свързани по-конкретно с ограничаването на плащанията, които могат да се правят от схемата, без да водят до възникване на данъчно задължение.

92 Посочената юрисдикция отбелязва още, че макар на практика изискванията за одобряването на такива чуждестранни договорни пенсионни схеми като „квалифицирани чуждестранни договорни пенсионни схеми“ по смисъла на член 308A от ITEPA да не са свързани с изпълнението на особено тежки критерии, поначало се наблюдавал слаб интерес у управителите на тези схеми да предприемат необходимите действия за привеждането им в съответствие с изискванията, освен, а случаят в главното производство не е такъв, ако се предвиждат вноски по схемата от или за сметка на осигурени лица, които са се установили в Обединеното кралство.

93 При това положение следва да се направи извод, че след като за поначало пълното и автоматично отделяне на пенсионните права от масата на несъстоятелността член 11 от WRPA 1999 въвежда изискване за предварително получаване на одобрение за данъчни цели на договорната пенсионна схема, от която се черпят тези права, включително, като в

главното производство, при наличие на договорна пенсионна схема, учредена и вече одобрена в държавата членка на произход на съответния гражданин на Съюза преди постоянното му установяване в Обединеното кралство, то този член 11 е в разрез с правилото за равно третиране, закрепено в член 49 ДФЕС, и следователно представлява пречка за свободата на установяване, забранена по силата на тази разпоредба, освен ако пречката е обоснована с оглед на правото на Съюза.

94 Това тълкуване не се опровергава от доводите на синдиците.

95 На първо място, следва да се отхвърли доводът, изведен по същество от постоянната практика на Съда, и по-конкретно от точки 24 и 25 от решение от 27 януари 2000 г., Graf (C-190/98, EU:C:2000:49), съгласно който не можело да се твърди, че разглежданата в главното производство национална правна уредба е в състояние да възпре самостоятелно заето лице да се възползва от свободата си на установяване, при положение че в случай на последващо откриване на производство по несъстоятелност в приемащата държава членка има опасност пенсионните му права да не получат адекватна защита, след като към момента на упражняване на тази свобода откриването на такова производство е било бъдещо несигурно събитие, което трябвало да се счита за твърде отдалечено и непряко по смисъла на тази съдебна практика.

96 Действително, адекватната защита при откриване на производство по несъстоятелност на пенсионните права, натрупани в държавата членка на произход от гражданин на Съюза, е сред факторите, които той може да вземе под внимание, когато решава дали да се премести в друга държава членка, за да упражнява за постоянно професионална дейност в нея, особено ако този гражданин вече е натрупал пенсионни права в своята държава членка на произход или в друга държава членка, в която е упражнявал икономическа дейност.

97 Следователно откриването на производство по несъстоятелност по отношение на икономически активен и самостоятелно зает работник мигрант, макар поначало да представлява бъдещо несигурно събитие към момента, в който този работник упражнява правото си на свободно движение, не би могло да се счита за твърде отдалечено и непряко обстоятелство, което да изключи възможността разглежданата национална мярка да попречи на свободата на установяване.

98 На второ място, не би могъл да се приеме и доводът, че лице, което доброволно се мести в друга държава членка, за да поиска откриване на производство по несъстоятелност в нея или знаейки, че има вероятност за откриването на такова в тази държава, в никакъв случай не можело да получи разрешение да оспорва режима на несъстоятелност на тази държава членка, представляващ lex fori concursus, на основание на основна свобода, гарантирана от Договора за функционирането на ЕС.

99 Действително, дори да се допусне, че като се установява в Обединеното кралство, г-н M е имал намерение да поиска откриване на производство във връзка със собствената си несъстоятелност, по-специално или главно за да може да се ползва от определени предимства, предоставени от правната уредба на Обединеното кралство в областта на несъстоятелността, например относително краткия дванадесетмесечен срок, след който несъстоятелният по принцип се освобождава от задълженията по несъстоятелността, докато, според твърденията на синдиците, в Ирландия този срок е дванадесет години, налага се констатацията, че преписката на разположение на Съда не съдържа никакви

данни, позволяващи да се установи наличие на „злоупотреба с право“ или на някаква „измама“ по смисъла на практиката на Съда от страна на г-н M (вж. по-специално решение от 9 март 1999 г., Centros, C-212/97, EU:C:1999:126, т. 24).

100 Безспорно е, че преди откриването на производството по несъстоятелност г-н M действително премества центъра на основните си интереси от Ирландия в Обединеното кралство, поемайки впрочем всички последици от този избор, включително приложимостта на данъчното законодателство на последната държава, което води и до възникването на компетентност за съдилищата на Обединеното кралство да открият производство по несъстоятелност по отношение на него в съответствие с член 3 от Регламент № 1346/2000, поради което той също не би могъл да бъде упрекнат, че се е занимавал с „forum shopping“ [издирване на най-удобния съд].

101 На трето място, според синдиците г-н M не можел, позовавайки се на основна свобода, да се занимава с „cherry picking“ [да избира „мекото на баницата“], с което да получи възможност да си прави режим на несъстоятелност „по желание“, избирайки благоприятните за него елементи от режима на несъстоятелност, предвиден в правото на Обединеното кралство, и отхвърляйки онези, които не са толкова благоприятни за него, тъй като този подход накърнявал полезното действие на Регламент № 1346/2000.

102 В това отношение, освен вече посоченото в точки 75 и 76 от настоящото решение, трябва да се отбележи, че макар член 11 от WRPA 1999 да е част от по-широка съвкупност от правила в Обединеното кралство в областта на несъстоятелността, някои от които по-благоприятни за несъстоятелния от други, доколкото предвижда режим на защита на пенсионните права по одобрени пенсионни схеми, който е значително по-благоприятен, отколкото режимът, предвиден в член 12 от WRPA 1999, приложим за пенсионните права по неодобрени пенсионни схеми, тази разпоредба трябва сама по себе си да бъде в съответствие с основните свободи.

103 На четвърто и последно място, трябва също да се отхвърли доводът, че член 11 от WRPA 1999 не попадал под действието на член 49 ДФЕС, тъй като въпросният член 11 се прилага едва след упражняването на свободата на установяване, а именно в момента на откриване на производството по несъстоятелност по отношение на работника мигрант. В допълнение възможността да е налице пречка, не може да се постави под съмнение само поради обстоятелството, че очевидно въпросният член 11 фактически не е оказал възпиращо въздействие по отношение на г-н M, след като той се е установил в Обединеното кралство въпреки неговото наличие.

104 В тази връзка следва да се отбележи, че невъзможността работник мигрант да подаде след откриване на производството по несъстоятелност искане да се ползва, по отношение на пенсионните си права по договорна пенсионна схема, одобрена в държавата му членка на произход или в друга държава членка, в която е упражнявал икономическа дейност, от отделянето, поначало пълно и автоматично, от масата на несъстоятелността, предвидено в член 11 от WRPA 1999, на пръв поглед може да направи по-слабо привлекателно упражняването от страна на такъв работник мигрант на свободата му на установяване чрез постоянно установяване в Обединеното кралство, без да се налага проверка дали в разглежданото в главното производство положение г-н M фактически е бил възпрян или не да се установи в тази държава заради наличието на такава уредба.

105 Освен това съгласно постоянната практика на Съда членовете от Договора относно свободното движение на стоки, хора, услуги и капитали са основни за Съюза разпоредби и всяко засягане, дори и незначително, на тази свобода на движение е забранено (решение от 5 декември 2013 г., Zentralbetriebsrat der gemeinnützigen Salzburger Landeskliniken, C-514/12, EU:C:2013:799, т. 34 и цитираната съдебна практика).

По наличието на обосновка на ограничението на свободата на установяване

106 Както е упоменато в точка 93 от настоящото решение, след като за поначало пълното и автоматично отделяне на пенсионните права от масата на несъстоятелността член 11 от WRPA 1999 въвежда изискване за предварително получаване на одобрение за данъчни цели на договорната пенсионна схема, от която се черпят тези права, включително, както в главното производство, при наличие на договорна пенсионна схема, учредена и вече одобрена в държавата членка на произход на съответния гражданин на Съюза, то този член 11 е в разрез с правилото за равно третиране, закрепено в член 49 ДФЕС, и следователно представлява пречка за свободата на установяване, забранена по силата на тази разпоредба, освен ако пречката е обоснована с оглед на правото на Съюза, което именно следва да се провери.

107 В тази връзка следва да се припомни, че от постоянната практика на Съда произтича, че ограничение на основна свобода, гарантирана с Договора за функционирането на ЕС, може да се допусне само при условие че съответната национална мярка отговаря на императивно съображение от общ интерес, че е в състояние да гарантира осъществяването на преследваната с нея цел и че не надхвърля необходимото за постигането ѝ (решение от 3 февруари 2021 г., Fussl Modestraße Mayr, C-555/19, EU:C:2021:89, т. 52 и цитираната съдебна практика).

108 Освен това, доколкото член 11 от WRPA 1999 представлява ограничение на свободата на установяване поради непряко дискриминационния си характер на основание гражданство, подобно ограничение е допустимо само ако е обективно обосновано и пропорционално на преследваната цел (решение от 10 октомври 2019 г., Krah, C-703/17, EU:C:2019:850, т. 24 и цитираната съдебна практика).

109 При все това, тъй като проверката на обективната обосновка на разглежданото ограничение по същество отговаря на проверката, свързана с евентуалната обосновка с оглед на наличието на императивно съображение от общ интерес, то анализът по тези две направления трябва да се извърши по един и същ начин (вж. в този смисъл решение от 3 февруари 2021 г., Fussl Modestraße Mayr, C-555/19, EU:C:2021:89, т. 105).

По наличието на императивно съображение от общ интерес, годно да обоснове ограничението на свободата на установяване

110 Най-напред следва да се констатира, че правителството на Обединеното кралство не представя писмено становище в настоящото производство и от насоките на службата по несъстоятелност следва, че според този публичен орган на Обединеното кралство е налице задължение за равно третиране на договорните пенсионни схеми, признати или одобрени в държавите членки, поради което правата по тези схеми трябва да могат да се ползват от отделянето от масата на несъстоятелността, предвидено в член 11 от WRPA 1999, което

дава основание да се допусне, както твърди г-н M, че по преценка на посочената служба разглежданото неравно третиране не би могло да бъде обосновано поради императивно съображение от общ интерес.

111 Освен това, макар в акта за преюдициално запитване запитващата юрисдикция да не анализира конкретно евентуалната обосновка на разглежданото ограничение с оглед на императивно съображение от общ интерес, във връзка с целта на член 11 от WRPA 1999 тя отбелязва, че пенсионните права са уредени и свързаното с тях данъчно облекчение се предоставя за осигуряване на финансова подкрепа на физическите лица при бъдещото им пенсиониране, а не в защита на кредиторите при несъстоятелност на физически лица преди пенсиониране, както и че освен в случай на т.нар. „прекомерни“ вноски, посочените права се отделят от масата на несъстоятелността.

112 С оглед на тази цел Европейската комисия поддържа по същество, че като императивно съображение от общ интерес може да се разглежда целта за провеждане на социална политика, свързана с гарантиране на несъстоятелния на определен обем пенсионни права, който да му позволи да разполага с подходящ доход и по този начин да се избегне превръщането му в бреме за държавата.

113 Ако, стига запитващата юрисдикция да потвърди това, е възможно да се възприеме подобно императивно съображение от общ интерес, то, изглежда, трябва да се прецизира с оглед на конкретната цел на член 11 от WRPA 1999, а именно да осигури справедливо равновесие между адекватната защита на интересите на несъстоятелния и защитата на финансовите интереси на неговите кредитори, свързана поне с частично събиране на вземането им от масата на несъстоятелността.

По пропорционалността на ограничението на свободата на установяване

114 Макар преследваната с член 11 от WRPA 1999 цел за уравновесена защита на по необходимост противостоящите интереси на несъстоятелния и неговите кредитори относно пенсионните права на несъстоятелния да може да представлява императивно съображение от общ интерес, както вече бе припомнено в точка 107 от настоящото решение, за да може ограничението на свободата на установяване, което се съдържа в тази национална разпоредба, да бъде обосновано, то трябва да може да гарантира осъществяването на целта, която преследва, и да не надхвърля необходимото за постигането ѝ.

115 По-конкретно се поставя въпросът дали ограничението на свободата на установяване, съдържащо се в член 11 от WRPA 1999, може да гарантира осъществяването на целта, която преследва, и не надхвърля необходимото за постигането ѝ, тъй като тази разпоредба ограничава поначало пълното и автоматично отделяне от масата на несъстоятелността, предвидено в нея, само до пенсионните права по пенсионни схеми, одобрени за данъчни цели в Обединеното кралство, изключвайки по-специално пенсионните права по пенсионни схеми, одобрени за данъчни цели не в Обединеното кралство, а в държава — членка на Съюза, като държавата членка на произход на работника мигрант, чиито пенсионни права са предмет на разглеждане, които се отделят частично и след преценка от масата на несъстоятелността в съответствие с член 12 от WRPA 1999.

116 В тази връзка запитващата юрисдикция следва да прецени дали по отношение на пенсионните схеми, вече одобрени за данъчни цели в държава — членка на Съюза, а не в Обединеното кралство, изискването за допълнително, предшестващо откриването на производството по несъстоятелност одобрение на такива пенсионни схеми от данъчните органи на Обединеното кралство като условие, което трябва да се изпълни, за да могат съответните пенсионни права да се отделят съгласно предвиденото в член 11 от WRPA 1999, е пропорционално на преследваната от тази разпоредба цел.

117 В този контекст следва да се отбележи, че ако подобно изискване цели да ограничи отделянето от масата на несъстоятелността до правата по пенсионни схеми, които са уредени и по отношение на които се упражнява надзор, то би могло да надхвърли необходимото, тъй като би довело до изключване от отделянето на пенсионни права по договорни пенсионни схеми, одобрени за данъчни цели в държава членка, а не в Обединеното кралство, тъй като посочените схеми също са уредени и по отношение на тях се упражнява надзор, макар и евентуално по различен начин.

118 Запитващата юрисдикция следва също да прецени дали е налице връзка между данъчните правила относно правната уредба и относно надзора на договорните пенсионни схеми и целта на разглежданата национална разпоредба, която, изглежда, се изразява в гаранцията, в рамките на производство по несъстоятелност, на справедливо равновесие между интересите на несъстоятелния, свързани с отделянето на пенсионните му права от масата на несъстоятелността, и интересите на кредиторите, свързани с максималното включване на тези права в масата на несъстоятелността.

119 В действителност изискването за данъчно одобряване на договорна пенсионна схема като условие за ползването на определени данъчни облекчения във връзка с вноските по такава схема и плащанията по нея изглежда лишено от връзка с налагането на същото изискване изцяло извън данъчния контекст като условие за ползване на поначало пълното и автоматично отделяне от масата на несъстоятелността, предвидено в член 11 от WRPA 1999, особено ако несъстоятелният не претендира никое от тези данъчни облекчения, както в случая, предмет на главното производство.

120 С други думи, ако в контекста на данъчната уредба изискването за одобряване на пенсионна схема може да бъде обосновано, за да могат да се ограничават и контролират свързаните с нея данъчни облекчения, подобно логика би могла да липсва, ако подобно изискване се налага в специфичния контекст на несъстоятелността, по-конкретно с оглед на правилата, определящи активите, които са част от масата на несъстоятелността.

121 Освен това, ако целта на това изискване за одобряване за данъчни цели, което запитващата юрисдикция следва да потвърди, е да се гарантира, че пенсионната схема, от която несъстоятелният черпи права, е такава, която да е предмет на известно оповестяване, така че посочените права да не се отнемат с цел злоупотреба от кредиторите на несъстоятелния, посочената разпоредба би надхвърляла необходимото, ако се потвърди, както изтъква Комисията, че правната уредба в Обединеното кралство в областта на несъстоятелността предвижда, че при откриване на производство по несъстоятелност несъстоятелният трябва да обяви пред синдиците всичките си активи, включително пенсионните права, които евентуално би могъл да черпи от чуждестранна пенсионна схема.

122 Впрочем, ако налагането на задължение за одобряване в Обединеното кралство на вече одобрена в държава членка чуждестранна договорна пенсионна схема преди откриване на производство по несъстоятелност цели да даде възможност на британските данъчни органи, както твърдят синдиците, да проверят дали разглежданата пенсионна схема наистина е чуждестранна договорна пенсионна схема, която е била действително одобрена, подобно задължение би могло да надхвърли границите на необходимото. Действително, ако данъчните органи в държавата членка, в която е учредена договорната пенсионна схема, писмено и еднозначно потвърдят, както в случая, предмет на главното производство, че тази схема наистина е била одобрена в съответствие с данъчното законодателство на въпросната държава членка, налагането на проверка, целяща да гарантира, че подобно одобрение действително е било предоставено, би било излишно и би се оказало непропорционално, след като също така данъчните органи на държавите членки имат задължение за взаимно доверие.

123 Накрая, ограничението, съдържащо се в член 11 от WRPA 1999, също изглежда непропорционално, ако условието за данъчно одобрение трябва задължително да бъде изпълнено най-късно в момента на молбата за откриване на производство по несъстоятелност, което запитващата юрисдикция също трябва да потвърди, като по тези начин се изключва несъстоятелният да поиска одобряването на разглежданата чуждестранна договорна пенсионна схема след този момент, за да може да се ползва от отделянето от масата на несъстоятелността на правата по схемата, предвидено в тази разпоредба.

124 С оглед на изложеното на поставените въпроси следва да се отговори, че член 49 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна норма на държава членка, която за отделянето, поначало пълно и автоматично, от масата на несъстоятелността на пенсионни права по договорна пенсионна схема изисква в момента на откриване на производството по несъстоятелност съответната схема да е била одобрена за данъчни цели в тази държава, когато това изискване се налага в случай, че гражданин на Съюза, който преди откриването на производството във връзка с неговата несъстоятелност е упражнил правото си на свободно движение, като се е установил за постоянно в същата тази държава, за да упражнява в нея икономическа дейност като самостоятелно заето лице, черпи пенсионни права от договорна пенсионна схема, учредена и одобрена за данъчни цели в неговата държава членка на произход, освен ако ограничаването на свободата на установяване, съдържащо се в посочената национална норма, е оправдано, поради това че отговаря на императивно съображение от общ интерес, в състояние е да гарантира осъществяването на преследваната с нея цел и не надхвърля необходимото за постигането ѝ.

По съдебните разноски

125 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Член 49 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна норма на държава членка, която за отделянето, поначало пълно и автоматично, от масата на несъстоятелността на пенсионни права по договорна пенсионна схема изисква в момента на откриване на производството по несъстоятелност съответната схема да е била одобрена за данъчни цели в тази държава, когато това изискване се налага в случай, че гражданин на Съюза, който преди откриването на производството във връзка с неговата несъстоятелност е упражнил правото си на свободно движение, като се е установил за постоянно в същата тази държава, за да упражнява в нея икономическа дейност като самостоятелно заето лице, черпи пенсионни права от договорна пенсионна схема, учредена и одобрена за данъчни цели в неговата държава членка на произход, освен ако ограничаването на свободата на установяване, съдържащо се в посочената национална норма, е оправдано, поради това че отговаря на императивно съображение от общ интерес, в състояние е да гарантира осъществяването на преследваната с нея цел и не надхвърля необходимото за постигането ѝ.

Подписи